

TANTERV

EMBERI TEST ISMERETE ÉS HIGIÉNIÁJA

Speciális oktatás

V-X Osztály

Súlyos és /vagy halmozottan sérült értelmi akadályozottak részére

2019

Bevezető

„A matematika és környezetismeret” tantárgya azért volt bevezetve, hogy a tanulók tudományos kíváncsiságát fenntartsa és stimulálja, hogy a közvetlen környezetükből jelenségeket és tényeket megérthessenek. Ezen tantárgy tanulmányozása, az Országos Nevelési és Tudományos Kutatási Minisztérium 3622 /27.04.2018 számú rendelete által engedélyezett, heti egy óraszám, V-X osztályokban.

A jelen levő tervezettel, a készségek elsajátításának keretét, a környezeti és személyes higiéniai jártasságok terén, úgy a kommunikáció terén - az új ismeretek elsajátítását, amelyek hozzájárulnak az értelmileg súlyosan akadályozott vagy halmozottan sérült egyének, minél teljesebb környezeti adaptációjához, az őket körülvevő szociális környezet életéhez. Az alapképességek kialakítása szükséges az alapszükségletek kielégítéséhez. A speciális nevelést igénylő gyermekek alapképességeinek, hiszen a készségeik, képességeik nem alakulnak ki spontán, nehezen sajátítódnak el és hosszú gyakorlatok sorozata vezet el a rögzüléshez.

Kimutatható eredmények sokkal hosszabb idő alatt érhetőek el, mint normál fejlődésű gyermek esetében, folyamatosan fenntartott és kitartó gyakorlás eredményeként, ahol fő erősség a nevelési tevékenységek jól kidolgozott automatizmusai, a jól körülhatárolt témákkal, ahol az általános kompetenciák pontosan megfogalmazódtak, és a specifikus kompetenciák elérhető határokon belül mozognak, a speciális nevelési szükségletű gyermekkel való munka során, messzemenően az elméletek absztrakt oldalától, a konkrétumok határait érintve.

Ahhoz, hogy az őt körülvevő környezet történéseit megértse, egy súlyosan akadályozott gyermek vagy halmozottan érintett egyén, szükséges számára, hogy észlelje a környezet alapvető információit, majd képes legyen alkalmazni a mindennapi életben.

Az akadályozott gyermekek többsége nehézségekkel küzd vagy az információk észlelésében, felismerésében és későbbi alkalmazásában.

Az érzékek egyidőben való használata elősegíti az észlelés fejlődését és integrálódását, amely fontos láncszeme az észlelés alakításának, mely elvezet a konkrétól az elvont fele. Lényeges a tevékenységek megválasztásánál, hogy érzelmi szempontból is fejlesszen. A gyermekek egyik legfontosabb kifejezési módja a játék. A játék által fejlődik, változik és átszerveződik a gyermek egész lelki folyamata. A súlyosan akadályozott és halmozottan sérült gyermekek, ilyen típusú tevékenységek során hatékonyan elsajátítják az alapismereteket és viselkedési formákat.

Ezen tervek végkimenetelei, gyakorlatiasak és elérhetőek, minden olyan egyén számára, akik súlyosan akadályozott vagy halmozottan sérült gyermekekkel szeretnének foglalkozni. Ebben az esetben egy elérhető, dinamikus, rugalmas és innovatív programról beszélhetünk, mely nem gátolja a tanárok választási szabadságát a tanítási tevékenységek szervezésében, a legmegfelelőbb tanítási célok műveletelésében, hogy felismerje, fejlessze és gyakorolja az adaptív és integratív viselkedési formákat a szociális környezetben.

Általános kompetenciák

- 1. A testünkben végbemenő átalakulások megértéséhez szükséges képességek megszerzése és alakítása olyan tevékenységek révén, amelyek az érzékszerveinket veszik igénybe**
- 2. A környezettel-higiéniával és testápolással kapcsolatos adaptív magatartásformák fejlesztése**
- 3. Adaptált és elfogadott viselkedési formák gyakorlása a közvetlen környezetben (szociális és valós környezet)**

V. OSZTÁLY

Sajátos kompetenciák és tanulási tevékenységek

1. *A testünkben végbemenő átalakulások megértéséhez szükséges képességek megszerzése és alakítása olyan tevékenységek révén, amelyek az érzékszerveinket veszik igénybe*

V. Osztály
1.1. Körülvevő környezet szenzoros ingereire adott megfelelő válaszok azonosítása és megnyilvánulása Az érzékelhető tárgyak fizikai tulajdonságainak felfedezése az érzékek által: 1. Látás – gyakorlatok a vizuális megkülönböztetésre - Azonosítás / differenciálás - Változások észlelése - Méret, szín és forma szerinti válogatás 2. Hallás – szenzoros gyakorlatok a figyelem összpontosítására -Játékos feladatok: hangutánzó, ismerős zajok keltése a tanteremben vagy rögzített zajok, osztálytársak és szülők hangja 3. Szaglás és ízlelés –gyakorlatok a szenzoriális megkülönböztetésre - Játékos feladatok az ízek észlelésére: édes, sós, keserű, savanyú -Gyakorlatok a szagok megkülönböztetésére (szappan, parfüm, ecet, alkohol, élelmiszerek) 4. Taktilis érzékelés – gyakorlatok a megkülönböztetésre - Taktilis gyakorlatok a formák és anyagok differenciálására -Játékok - taktilis érintéssel alapuló felismerése az osztálytársaknak - Gyakorlatok az ismerős környezetből való tárgyak felfedezésére és felderítésére több érzékszerv fejlesztése által
1.2. Testrészek felismerése és megnevezése - Gyakorlatok a testséma felismerésére/azonosítására saját magán és másokon is; - Gyakorlatok a testfelépítés megfigyelésére: - gyakorlatok az általános motoros készségek kialakítására, a különböző testrészek fejlesztésével; - gyakorlatok minden testrész önálló használatára; - Verbális utasítások végrehajtása modell alapján vagy anélkül; - Játékos feladatok: a tanár/más személyek testtartásának utánzása képsorozattal; - Bábjátékok/szerepjátékok; - Játékos feladatok: a rész egész összerakására (szétszedhető baba); - Játékos feladat: képek egyeztetése – megfelelő test félel; - Játékos feladat: kép összerakás (3-5 darabos puzzle/hiányzó kép kiegészítés) - Testséma visszaadása tárgyi-műveleti és képi síkon; - Modellezés gyurmából "Ember"; - Mértani formákból (3-5 darabos) „Emberr” építeni, modell alapján és anélkül - Mértani formákból elkészített "Ember" festése és rajzolása (modell alapján és anélkül) - Emberi test rajzolása/ ember rajz teszt; - Játékos feladatok: tárgyak egyeztetése a megfelelő emberi testrészekkel (kesztyű/evőeszköz – kéz, cipő-láb, sapka-fej, szemüveg-szem, stb.); - Játékos feladatok: "testrész-érzékszerv" egyeztetés (orr-szaglás, szem-látás, stb.).

2. A környezettel-higiéniával és testápolással kapcsolatos adaptív magatartásformák fejlesztése

V. Osztály

2.1. Lateralitás azonosítása, domináns oldaliság, valamint jobb és bal oldali irányultság

- Domináns végtagot stimuláló gyakorlatok verbális segítséggel a felismerése véget (rajzolunk/eszünk az adott kézzel, stb.):
 - különböző tárgyakkal való gyakorlatok, bizonyos mozdulatok kivitelezésére, mint csavarás, vágás, rajzolás;
 - szem-kéz koordinációs gyakorlatok: bábuk behelyezése a lyukas táblába, varrás adott minta alapján, stb.
 - gyakorlatok az alsó végtagok alternatív használatára, stb.;
- Egy sor tevékenység alkalmazása a domináns testfélről függően (ki és begombolás, lego játék, varrás adott minta alapján, fésülködés, stb.);
- Gyakorlatok: jobb/bal testfelek orientációja együttesen a saját testsémával;
- Gyakorlatok: a végtagok alternatív használatára játékokban;

2.2. Saját test ápolására vonatkozó önellátási gyakorlatok (öltözés, vetkőzés, mosakodás, étkezés):

- Mosakodási, öltözködési, cipőhúzási, étkezési gyakorlatok, segítséggel vagy anélkül, stb.
- Játékos gyakorlatok: ki és begombolás, cipőfűzés és zibzárázás, tépőzárázás, kapcsok ki és be kapcsolása;
- Gyakorlatok: a konyhai eszközök felismerésére és használatára (evőeszközök és edények);
- Gyakorlatok: a fürdőszobai eszközök felismerésére és használatára.

3. Adaptált és elfogadott viselkedési formák gyakorlása a közvetlen környezetben (szociális és valós környezet)

V Osztály

3.1. A közvetlen tapasztalatokbővítése és biztonsági szabályok megtanulása (ok-okozati összefüggések megértése):

- Egyszerű tapasztalatok a közvetlen környezetből a veszély felismerésére (mérgező anyagok, tűz, balesetek);
- Gyakorlatok: a közvetlen környezet lehetséges veszélyeinek a felismerésére;
- Gyakorlatok: a közvetlen környezet veszélyes tárgyainak és helységeinek azonosítására;
- Gyakorlatok: preventív és megelőző magatartásformák alakítására, a közvetlen környezeti veszélyekkel szemben;
- Didaktikai játékok/Szerepjátékok: veszélyhelyzetben a megfelelő viselkedés elsajátítására;
- Történetek/drámajátékok az erkölcsi nevelés céljából;
- Oktató programok/filmek: veszélyhelyzetben a megfelelő viselkedés elsajátítására.

TARTALMAK

Tartalmi területek	V. Osztály
Környezeti ingerek és érzékszervek	A tárgyak fizikai tulajdonságainak észlelése érzékek alapján: 1. Látás – vizuális diszkriminációs gyakorlatok: - Csoportosítás: méret, szín és forma szerint 2. Hallás - szenzoros gyakorlatok a figyelem fenntartása érdekében: - Játékos gyakorlatok: hangutánzó, ismerős zajok az osztályban vagy felvételtől, szülők és osztálytársak hangjainak megkülönböztetése; 3. Szaglás és íz érzékelés- szenzoros diszkriminációs gyakorlatok: - Játékos gyakorlatok az ízek érzékelésére: édes, sós, savanyú, keserű; - Gyakorlatok - az illatok megkülönböztetésére (szappan, parfüm, ecet, alkohol, élelmiszerek); 4. Taktilis érzékelés - diszkriminációs gyakorlatok: - Taktilis gyakorlatok alakzatok, anyagminőségek differenciálására; - Játékok - az osztálytársak felismerése tappingás által; - Gyakorlatok – a közvetlen környezet tárgyait a felfedezése, több érzékszerv fejlesztése által.
Testséma (a testsémával kapcsolatos fogalmak azonosítása)	- Játékos gyakorlatok – a saját és a társak testsémájának a megismerésére/felismerésére: tükörben, a társán vagy egy babán, képeken; - Gyakorlatok - a testfelépítés megfigyelésére; - Gyakorlatok – az általános nagymotoros készségek fejlesztésére, különböző testrészek fejlesztésével; - Verbális utasítások végrehajtása modell alapján vagy anélkül („Tegyétek a kezeiteket az asztalra!” „Nyissátok ki/Csukjátok be a tenyereiteket!”) - Gyakorlatok – mindenik testrészhasználatára; - Játékos gyakorlatok –a tárgyak részelemekből való újra alkotása (szétszedhető baba); - Játékos gyakorlatok – asszociációk: kép - testrész; - Színezés és rajzolás- „ember” geometriai alakzatokból (mintával/ minta nélkül); - Az ember rajzolása/ember rajz teszt; - Gyakorlatok - „ember” modellezése gyurmából, építés geometriai formákból, rajzolás és színezés; - Játékos gyakorlatok –Képes Lottó.
Laterális	- Stimulációs gyakorlatok - a domináns kéz használatra (vonalvezetés, színezés, fűzés, gyurmázás, kocka/labda dobás); - Játékos gyakorlatok – a kéz és láb alternatív használatára.
Alapvető higiéniai szabályok (ruházat higiénája)	- Gyakorlatok - mosakodás, öltözés, cipő húzás, evés- segítséggel és anélkül. - Szerepjátékok: „Baba etetés”; „Baba öltöztetés” - Játékos gyakorlatok: gombok ki/begombolása, cipő kötés, cipőzárás, kapcsok ki/bekapcsolása; - Gyakorlatok - a személyes higiénia eszközök megfelelő használatára.

<i>Preventív viselkedés különböző élethelyzetekben</i>	-Gyakorlatok –a közvetlen környezet lehetséges veszélyeinek a felismerésére (mérgező anyagok, tűz, balesetek); - Didaktikai játékok- „Mi történik, ha...?”; - Szerepjátékok - megfelelő viselkedés elsajátítására, veszélyhelyzetben („Figyelj a jelzőlámpánál!”); - Gyakorlatok – a környezet veszélyes tárgyainak és helységeinek azonosítására; - Történetek/drámajátékok erkölcsi nevelési céllal; - Oktató programok.
---	---

VI. OSZTÁLY

Sajátos kompetenciák és tanulási tevékenységek

1. *A testünkben végbemenő átalakulások megértéséhez szükséges képességek megszerzése és alakítása olyan tevékenységek révén, amelyek az érzékszerveinket veszik igénybe*

VI. Osztály
<i>Megfelelő magatartásformák kialakítása a környezeti ingerek minőségi változásaihoz</i> - Észlelési gyakorlatok az egyes ingerek megváltoztatására; - Gyakorlatok: két látszólag azonos inger irányított megfigyelésére/ összehasonlítására és a köztük lévő különbségek meghatározására; - Gyakorlatok egy új inger jelenlétének / bevezetésének azonosítására az ismert ingerek rendszerébe (tárgyak / képek); - Gyakorlatok az egyes ingerek rövidebb vagy hosszabb ideig tartó érzékelésére; - Megfelelő magatartásforma gyakorlása a környezeti ingerváltozásokra: - társítási gyakorlatok: a ruházat-évszak; - gyakorlatok a hang-ingerek (zajok - emberi hang) megkülönböztetésére; - játékos gyakorlatok auditív figyelem fejlesztésére (ismerős/új dallam bevonásával, stb.); - az ízek megkülönböztetésére, valamint étel-íz társítására vonatkozó gyakorlatok; - a szükségletek verbális vagy nonverbális kifejezésének gyakorlása (éhség, szomjúság, fázás, meleg, fájdalom), valamint kép/szükséglet társításának gyakorlása (egy reszkető gyereket ábrázoló kép- fázás, stb.).

2. *A környezettel-higiéniával és testápolással kapcsolatos adaptív magatartásformák fejlesztése*

VI. Osztály
<i>2.1. A saját szükségleteihez kapcsolódó viselkedések fejlesztése (elsődleges):</i> - Az alapvető szükségletek verbális vagy nem verbális kifejezésének gyakorlása (éhség, szomjúság, hideg, meleg, fájdalom); - Kép/szükséglet társítására vonatkozó gyakorlat (egy reszkető gyereket ábrázoló kép- fázás, stb.). - A szükségletek kielégítéséhez szükséges tevékenység sorozatok gyakorlása: - asztalterítés (tízórai), betartva néhány alapvető higiéniai szabályt;

- a fürdőszoba és a hozzá kapcsolódó tárgyak helyes használata és tisztán tartása;
- gyakorlatok a családi és iskolai napirend azonosítására és betartására (napirend);
- betegségek jeleinek felismerése és elsősegélynyújtás;
- gyakorlatok a kedvenc tárgyak / játékok válogatására és csoportosítására;
- gyakorlatok a ruházatok évszakokhoz történő társítására.

2.2. A saját testük ápolásához szükséges egyszerű magatartásformák gyakorlása és rögzítése (felöltözés, levetkőzés, mosás, evés):

- Mosakodás, felöltözés, cipőhúzás, evés gyakorlása segítséggel és anélkül, stb.;
- Játékos gyakorlatok: ki- begombolás, fűzés, cipzározás
- Gyakorlatok konyhai eszközök felismerésére és használására (evőeszközök és edények);
- A wc-ben használatos eszközök felismerésére és használatára vonatkozó gyakorlatok.

3. Adaptált és elfogadott viselkedési formák gyakorlása a közvetlen környezetben (szociális és valós környezet)

VI. Osztály

3.1. Az egészséges emberi testhez szükséges szabályok ismerete és alkalmazása:

- Praktikus gyakorlatok a higiéniai szabályok alkalmazására különböző kontextusokban (evés, ünnepi öltözet / piknik / család / kirándulás / étterem);
- Sport gyakorlatok az izomtónus fenntartásához és szellemi épséghez;
- Gyakorlatok: egyszerű tevékenységek részrebonthatására és összerakására (asztal előkészítése, evőeszközök és edények elhelyezése az asztalon, stb.);
- Gyakorlatias helyzetek szimulálásának játékos gyakorlása („A konyhában”; „A hálósobában”; „Az autóbuszban” stb.), a cselekedetek szóbeli megfogalmazásával;
- A pubertás kor során bekövetkező változások beazonosítására vonatkozó gyakorlatok (a hang mélyülése, szőrnövekedés, stb.).

TARTALMAK

Tartalmi területek	VI. Osztály
A környezeti ingerek és érzékszervek	Az érzékek - Az érzékszervek - az érzékszervek felismerésére és megnevezésére alkalmazott gyakorlatok, öntvények, képek vagy saját testük felhasználásával példaként; - érzékek/ érzékszervek társítására vonatkozó játékos gyakorlatok; - gyakorlatok: a tárgyak fizikai tulajdonságainak felfedezése érzékletek alapján; A látásérzék: - vizuális megkülönböztetés gyakorlása (azonos/eltérő, válogatás adott kritériumok szerint); - gyakorlatok új látásinger jelenlétének észlelésére a már ismertek között (tárgyak / képek) -gyakorlatok két látszólag azonos inger irányított megfigyelésére/összehasonlítására és a köztük lévő különbségek meghatározására Hallásérzék:

	-auditív differenciálási gyakorlatok (hangok, hangutánzószavak, zajok, emberi hangok); -hallási figyelemre vonatkozó játékos gyakorlatok; - gyakorlatok új hallásinger jelenlétének észlelésére a már ismertek között; - a hallási ingerek időtartamának észlelése; Szaglásérzék: - a szagok azonosítására és megkülönböztetésére vonatkozó gyakorlatok; - a szaglási ingerek időtartamának észlelése; Ízlelés érzéke: - ízlelési stimulációs gyakorlatok; -az ízek megkülönböztetésére, valamint élelmiszer/íz társítására vonatkozó gyakorlatok; - gyakorlatok: az íz érzetek változásának észlelésére; Tapintás érzéke: - tapintással történő diszkriminációs gyakorlatok látás és látás hiányában; -gyakorlatok: bizonyos tapintási inger megváltozásának érzékelésére; -gyakorlatok két látszólag azonos inger irányított megfigyelésére/összehasonlítására és a köztük lévő különbségek meghatározására - az érzékelt inger hatásának intenzitására és időtartamára vonatkozó gyakorlatok.
Elsődleges szükségletek	Éhségérzet/szomjúságérzet/egyéb élettani szükségletek - gyakorlatok a családi és iskolai napirend azonosítására és betartására (napirend); - gyakorlatok: a szükségletek szóbeli és/vagy nonverbális kifejezésére és társítására, - kép/szükséglet; -az elsődleges szükségletek kielégítését célzó gyakorlati tevékenységek (tízórai felszolgálása, WC használata stb.) az alapvető higiéniai szabályok betartásával; - a szükségletek kielégítésére irányuló tevékenységek gyakorlása és e tevékenységek időrendi sorrendbe helyezése: - étkezés (tízórai, ebéd, vacsora); - alapvető higiéniai szabályok elsajátítása; - a higiéniai szabályok elsajátítása és fürdőszobai eszközöknek a tisztántartása.
Testi- és környezeti higiénia	- Kéz, láb, szem, orr, száj, fülek, bőr, haj ápolásának gyakorlása (zsebkeendő, fésű használata); -Felöltözési/levetkőzési, ki-be gombolási, cipőhúzási gyakorlatok; - A szoba/tanterem szellőztetésének és kitakarításának gyakorlása: "Takarítsunk!", "Hogyan tartsuk meg a tisztaságot?"; - Gyakorlatok: a fürdőszobai eszközök helyes használatára: "Tisztálkodási eszközök", "Mosakodjunk megfelelően!".
Az emberi élőhely	A családom: - a családi összetétel meghatározása korcsoportok szerint; - kor alapján, képek segítségével történő rendezési gyakorlatok (gyermek, szülő, nagyszülő);

	- játékos gyakorlatok az összes családtag és közösséghez tartozó személy szerepének meghatározására (feladatok/felelőségek); - játékos gyakorlatok: a családi életre jellemző helyzetek / tevékenységek gyakorlására az elvégzett tevékenységek verbalizálásával; A lakhelyem: - játékos gyakorlatok a lakóhely helyiségeinek felismerésére és ezek szerepének felismerésére; - a családi otthon szerepének azonosítása; Kockázati tényezők a közösségben: - gyakorlatok a közösségekben jelenlevő potenciális veszélyek felismerésére; - gyakorlati tevékenységek a közösségi higiéniai szabályok betartására; - erkölcsi történetek; - oktató filmek; beszélgetések.
--	---

VII. OSZTÁLY

Sajátos kompetenciák és tanulási tevékenységek

1. A testünkben végbemenő átalakulások megértéséhez szükséges képességek megszerzése és alakítása olyan tevékenységek révén, amelyek az érzékszerveinket veszik igénybe

VII. Osztály
1.1. Az emberi test sajátosságainak megismerése, különböző életkorokban: - Azonosítási gyakorlatok, képek alapján, különböző korú emberekről; - Képek válogatása korosztályok szerint (Képes Loto korosztály szerint: gyerek – szülő – nagyszülő); - Közeli személyek bemutatása (testvérek/szülők/ nagyszülők), a megfelelő korosztály besorolásával (gyerek – fiatal – felnőtt – idős/öreg), szóbeli vagy képi segítséggel - közeli személyek életkorbeli különbségeinek azonosítása - Gyakorlatok a pubertáskori változások azonosítására (hang mélyülése, testszőrzet megjelenése, stb.).

2. A környezettel-higiénával és testápolással kapcsolatos adaptív magatartásformák fejlesztése

VII. Osztály
2.1. Saját, közös és lakó felület higiéniai szabályainak a betartása: - Gyakorlatok a saját, személyes ápolásra - Gyakorlati feladatok a higiéniai szabályok betartására - Gyakorlatok a haj, körmök, kezek, stb. ápolására; - Gyakorlatok a tér tisztántartására: - gyakorlatok a tantermek, lakószobák takarítására és szellőztetésére, stb.; - gyakorlatok a fürdőszoba, fürdőszobai eszközök helyes használatára és tisztántartására; - Gyakorlatok: fürdőszobai eszközök használatára - Gyakorlatok: a családi és iskolai napirend azonosítására és betartására (napirend).

2.2. Betegségek felismerése és megelőzése:

- Gyakorlatok néhány, gyakoribb betegség tüneteinek azonosítására és felismerésére (fejfájás, hasfájás, megfázás);
- Gyakorlati feladatok a higiéniai szabályok betartására;
- Játékos gyakorlatok néhány betegség megnyilvánulásának szimulálására és az elsősegélynyújtási ismeretekkel ismerkedés;
- Történetek/ Szerepjátékok;
- Rövid filmek megtekintése, megelőzés céljából;
- Gyakorlati feladatok az elsősegély doboz használatáról;
- Gyakorlati feladatok az elsősegély nyújtásra, különböző helyzetekben.

3. Adaptált és elfogadott viselkedési formák gyakorlása a közvetlen környezetben (szociális és valós környezet)

VII. Osztály

3.1. Egészséges életmódra vonatkozó szabályok ismerete és alkalmazása:

- Gyakorlati feladatok higiéniai szabályok alkalmazására különböző helyzetekben (étel tállás/felszolgálat, ünnepi ruházat/családi eseményen - pikniken/utazás alkalmával/étteremben);
- Sportolási gyakorlatok az izomtónus és szellemi épség fenntartására;
- Gyakorlatok: egyszerű tevékenységek részre bontására és összerakására (étkezés előkészítése – tányérok/edények és evőeszközök elhelyezése, stb.);
- Szimulációs játékok néhány gyakorlati helyzetben (“A konyhában”; “A hálószobában”; “Az autóbussen” stb.) a hozzátartozó cselekvések megbeszélésével.

TARTALMAK

Tartalmi területek	VII. Osztály
Emberi test változásai különböző életkorokban	Emberi test a pubertáskorban: - saját test megfigyelése; - játékgyakorlatok a fizikai változások azonosítására, pubertáskorban (saját test tanulmányozásán és ábrázolásán keresztül); Magasság és súly: - gyakorlati feladatok a magasság mérésére és a testsúlyra; - az előző életszakaszhoz viszonyított különbözőségek azonosítására; Fejlődéssel kapcsolatos eltérések. Nemek közötti különbségek: - az osztálytársak jellemzése, szóbeli segítséggel; - összehasonlító gyakorlatok az emberi testről, annak változásairól nemek szerint, valamint a nemek közötti hasonlóságok és különbségek meghatározása; Az emberi test pubertáskortól serdülőkorig:

	-megfigyelési gyakorlatok a pubertáskorból a serdülőkorba vezető testi átváltozásokról; -megfigyelési gyakorlatok az emberi test jellemvonásairól, különböző fejlődési szakaszokban; Szexuális megnyilvánulási és fejlődésbeli különbségek lányok és fiúk között: -megnevezési gyakorlatok a saját testképről és másokéről; -gyakorlatok a fizikai és viselkedésbeli különbségekről lányok és fiúk esetében.
Preventív magatartás különböző helyzetekben	Saját és környezeti higiénia: -önápolási gyakorlatok; -gyakorlati feladatok a hajápolásra, a kezek, a körmök ápolására, stb.; -gyakorlati feladatok a környezetben betartandó higiéniai szabályokról; Közösen használt terek higiénája (fürdőszobák, öltözők, sporttermek, stb.): -gyakorlatok a fürdő helyes használatára és tisztántartására; -gyakorlatok a fürdőszobai eszközök helyes használatáról; -gyakorlatok a környezetben használt egyéb terek helyes használatáról; Intim ruházat higiénája: - intim ruházat azonosítása; -tisztántartási szabályok meghatározása; -következmények megállapítása az intim ruházat higiénájának hiányáról.
Gyakori betegségek és azok megelőzése	Megfázás és influenza / Emésztési- / Bőrbetegségek: -beazonosítási gyakorlatok néhány, gyakran előforduló betegség tüneteiről; Higiénia hiányából eredő betegségek: -betegségek és azok tüneteinek beazonosítása, melyek a higiénia hiányából erednek; - az egészséges magatartások meghatározása és néhány betegség megelőzése; -prevenciós jellegű filmek nézése; Személyes higiénia szabályai: - pubertáskori kiegészítő higiéniai szabályok meghatározása; -gyakorlati feladatok különböző kozmetikai termékek helyes használatának szabályairól és azok betartásáról; -történetek, szerepjátékok.
Emberi élőhely	Családom: -család összetételének azonosítása, életkorok szerint; -gyakorlatok képek szétválogatására életkorok szerint (gyerek, szülő, nagyszülő); -játékgyakorlatok a szerepek meghatározására (feladatok / felelőségek) a családon belül, valamint a család szerepe a közösségben; -játékos gyakorlatok családi élethelyzetek szimulálására, a

	hozzátartozó cselekvések megbeszélésével; Lakhelyem: -játékos gyakorlatok egy lakás helyiségeinek felismerésére és azok szerepéről; -lakás szerepének azonosítása a család életében; Környezeti rizikó faktorok: -gyakorlatok a lehetséges veszélyek felismerésére a környezetben; -gyakorlati cselekvések a higiéniai szabályok betartására a környezetben; -erkölcsi történetek; -oktatófilmek megnézése; azok megvitatása.
--	--

VIII. OSZTÁLY

Sajátos kompetenciák és tanulási tevékenységek

1. A testünkben végbemenő átalakulások megértéséhez szükséges képességek megszerzése és alakítása olyan tevékenységek révén, amelyek az érzékszerveinket veszik igénybe

VIII. Osztály
1.1. Az emberi test sajátosságainak megismerése, különböző életkorokban: - Azonosítási gyakorlatok, képek alapján, különböző életkorú emberekről; - Képek válogatása életkor szerint (Képes Loto életkorok szerint: gyerek – szülő – nagyszülő); - Közeli személyek bemutatása (fiútestvérek-lánytestvérek/szülők/nagyszülők), a megfelelő korosztály besorolásával (gyerek – fiatal – felnőtt – idős), szóbeli vagy képi segítséggel - közeli személyek életkori különbségeinek azonosítása - Gyakorlatok a pubertáskori változások azonosítására (hang mélyülése, testszőrzet megjelenése, stb.).
1.2. Az emberi test fiziológiájának megismerése és megértése (keringési-, légző-, emésztőrendszer, stb.): - Azonosítási feladatok képeken az élettani folyamatokról; - Gyakorlatok: a családi és az iskolai napirend azonosítására és betartására (napirend); - Oktató programok, oktató filmek megtekintése; - Irányított megfigyelése az emberi test fiziológiáját ábrázoló metszeteknek (keringési-, légzőszervi és emésztőrendszeri, stb.); - Szituációs párbeszéd szexuális témákban; - Beszélgetések a szexuális nevelésről szóló oktató programok megtekintése alapján.

2. A környezettel-higiénéjével és testápolással kapcsolatos adaptív magatartásformák fejlesztése

VIII. Osztály
2.1. Betegségek felismerése és megelőzése: - Gyakorlatok néhány, gyakoribb betegség tüneteinek azonosítására és felismerésére (fejfájás, hasfájás, megfázás);

- Gyakorlati feladatok a higiéniai szabályok betartására;
- Játékos gyakorlatok betegségek szimulálására és az elsősegélynyújtási ismeretekkel való megismerkedés;
- Történetek/ Szerepjátékok;
- Rövid filmek megtekintése, megelőzés céljából;
- Gyakorlati feladatok az elsősegély doboz használatáról;
- Gyakorlati feladatok az elsősegély nyújtásra, különböző helyzetekben.

3. *Adaptált és elfogadott viselkedési formák gyakorlása a közvetlen környezetben (szociális és valós környezet)*

VIII. Osztály	
3.1. Egészséges életmódra vonatkozó szabályok ismerete és alkalmazása: - Gyakorlati feladatok higiéniai szabályok alkalmazására különböző helyzetekben (étel tállalás/felszolgálat, ünnepi ruházat/családi eseményen - pikniken/utazás alkalmával/étteremben); - Sportolási gyakorlatok az izomtónus és szellemi épség fenntartására; - Gyakorlatok: egyszerű tevékenységek részekre bontására és összerakására (étkezés előkészítése – tányérok/edények és evőeszközök elhelyezése, stb.); - Szimulációs játékok néhány gyakorlati helyzetben (“A konyhában”; “A hálósobában”; “Az autóbussen” stb.) a hozzátartozó cselekvések megbeszélésével. - Gyakorlatok a pubertáskori, serdülőkori változások azonosítására (hang mélyülése, testszörzet megjelenése, stb.).	
3.2. Saját fizikai tulajdonságok azonosítása, összehasonlítása a közvetlen környezetben lévő személyekkel: - Gyakorlatok az arc, a test jellemvonásainak megfigyelésére; - Gyakorlatok a saját és a másik személy testképének megnevezésére; - Gyakorlatok a saját és más személyek testrészei közti hasonlóságok megállapítására; - Gyakorlatok az emberek közti fizikai hasonlóságok és különbözőségek meghatározására; - Gyakorlatok más személyek fizikai jellemvonásainak meghatározására, következtetve képsorozatokat és fotókat elemzése alapján.	

TARTALMAK

Tartalmi területek	VIII. Osztály
Emberi test változásai különböző életkorokban	A serdülő. Sajátos változásbeli jellemzők: -Azonosítási gyakorlatok, képek segítségével, a serdülőkori testi változásokról (összehasonlítás); -Életkori különbségek azonosítása közeli személyeknél; -Oktatófilmek. Ellenkező magatartás: -Szerepjátékok; -Szituációs párbeszédek.

<i>Az emberi test élettana</i>	Az emberi test. Külső felépítés: -testséma megnevezési gyakorlatok; -gyakorlatok a fizikai tulajdonságok meghatározására. Csontok. Emberi csontváz: -gyakorlatok az emberi test csontjainak megnevezésére. Izmok. A test mozgása: -gyakorlatok az izmok emberi testben való elhelyezkedésének pontos meghatározására; -gyakorlatok a mozgás közben használt izmok felismerésére. Belső szervek: A szív. A vér. -gyakorlatok a saját testrészek közötti összefüggések megállapítására; -gyakorlatok a vér összetevőinek megfigyelésére; Tüdők. - azonosítási gyakorlatok a tüdők elhelyezkedésére az emberi testben; -légzés szabályozási gyakorlatok; A gyomor. A belek. - gyakorlatok a saját testrészek közötti összefüggések megállapítására; -gyakorlatok annak azonosítására, hogy a bélrendszerben milyen szerepet valósítanak meg a gyomor és a belek; A vesék. A húgyhólyag. -gyakorlatok a vesék emberi testben való elhelyezkedésének azonosítására; -gyakorlatok a húgyhólyag szerepének meghatározására; Nemi szervek. - gyakorlatok a saját testrészek közötti összefüggések megállapítására; -gyakorlatok a női és férfi nemi szervek megkülönböztetésére.
<i>Elsősegélynyújtás</i>	Elsősegély doboz: Hőmérő -gyakorlatok néhány betegség tünetének felismerésére és elsősegélynyújtás, -gyakorlatok a hőmérő helyes használatára; Fertőtlenítőszer -gyakorlatok a fertőtlenítőszer azonosítására; -gyakorlatok a fertőtlenítőszer helyes használatára; Gyógyszerek -gyakorlatok a fájdalom verbális vagy nonverbális kifejezésére; -gyakorlatok a betegségeknek megfelelő gyógyszerek azonosítására és helyes használatára.
<i>Preventív magatartás különböző helyzetekben</i>	Balesetek megelőzése az iskolai tevékenységek alatt: -gyakorlatok az iskolai környezetben lévő tárgyak felfedezésére; -gyakorlatok az iskolai tevékenységek alatti veszélyek felismerésére;

	A közúti balesetek megelőzése: -gyakorlatok a közutak veszélyeinek felismerésére; -gyakorlatok a közlekedési szabályok elsajátítására; Háztartási balesetek megelőzése: -gyakorlatok a családi környezetben lévő tárgyak felfedezésére; -gyakorlatok a háztartási balesetek megelőzésére.
Emberek közti különbségek és hasonlóságok	-Gyakorlatok az arc- és testvonások megfigyelésére; -Gyakorlatok a saját és mások testsémáinak megnevezésére; -Gyakorlatok a személyek közti hasonlóságok és különbözőségek megállapítására; -Játékos gyakorlatok „Az osztálytárs leírása”, szóbeli segítséggel.

IX. OSZTÁLY

Sajátos kompetenciák és tanulási tevékenységek

1. *A testünkben végbemenő átalakulások megértéséhez szükséges képességek megszerzése és alakítása olyan tevékenységek révén, amelyek az érzékszerveinket veszik igénybe*

IX. Osztály
1.1. Az emberi test élettani ismerete és megértése (keringési rendszer, légző rendszer, emésztőrendszer, stb.): - Gyakorlatok: élettani folyamat azonosítására képeken; - Gyakorlatok: a családi és iskolai napirend azonosítására és betartására (napirend); - Oktató programok, didaktikai filmek; - Az emberi test fiziológiáját ábrázoló eszközök megfigyelése (keringési rendszer, légző rendszer, emésztőrendszer, stb.); - Szexualitással kapcsolatos felvilágosító párbeszéd; - Szexualitással kapcsolatos oktató programok megtekintése és megbeszélése.

2. *A környezettel-higiéniával és testápolással kapcsolatos adaptív magatartásformák fejlesztése*

IX. Osztály
2.1. Betegségek felismerése és megelőzés: - Gyakorlatok: gyakori betegségek tüneteinek azonosítására és felismerésére (fejfájás, has fájás, megfázás, stb.); - Gyakorlati feladatok a higiéniai szabályok betartására; - Játékos gyakorlatok a betegségek szimulálására, elsősegély nyújtásra; - Történetek/ szerepjátékok; - Rövid filmek megtekintése megelőzés céljából; - Gyakorlati feladatok az elsősegély doboz használatára;

- Gyakorlati feladatok az elsősegély nyújtásra különböző helyzetekben.

3. Adaptált és elfogadott viselkedési formák gyakorlása a közvetlen környezetben (szociális és valós környezet)

IX. Osztály	
3.1. Az egészséges életmódhoz szükséges szabályok ismerete és alkalmazása: - Gyakorlati feladatok a higiéniai szabályok betartására különböző helyzetekben (asztal megterítés, öltözködés: ünnepi, otthoni viselet, kiránduláskor, étteremben, piknikezés); - Sport gyakorlatok az izomtónus megőrzésére és szellemi épségre; - Gyakorlatok: egyszerű tevékenységek részrebonthatására és összerakására (asztal terítés – táányérok és evőeszközök elhelyezése, stb.); - Játékos gyakorlatok egyes gyakorlati helyzetek szimulálására („A konyhában”; „A hálószobában”; „Az autóbussen” stb.) az események verbalizálásával; - Gyakorlatok: pubertás és serdülőkorban bekövetkező változások azonosítására (hang mélyülése, szőrzet megjelenése, stb.).	
3.2. Preventív viselkedés alakítása figyelembe véve az alkohol fogyasztást, dohányzást, drogok fogyasztását, agresszív viselkedés megnyilvánulásokat a családban és a közvetlen környezetben: - Gyakorlatok: a közvetlen környezet potenciális veszélyeinek felismerésére (számítógép, tablet, telefon/ kábítószeres- dohányzás, drogok, alkohol, stb.); - Beszélgetések adott témájú filmek, oktató jellegű szövegek bemutatása után; - Szerepjáték; - A rendőrség és más szervezetek képviselőivel való találkozók az otthoni és iskolai erőszak okairól és következményeiről való felvilágosítás céljából; - Beszélgetések a közmédiában megjelent témák alapján; - Egyéni és csoportos foglalkozások az agresszív viselkedések megelőzésére; - Gyakorlatok az iskolai és otthoni konfliktus helyzetek kezelésére.	

TARTALMAK

Tartalmi területek	IX. Osztály
Az emberi test élettana	Csontok és izmok szerepe: -gyakorlatok a csontok és izmok szerepének megállapítására; -gyakorlatok az izmok helyének meghatározására az emberi testen; -gyakorlatok az izmok felismerésére; A szív szerepe. Vérkeringés: -gyakorlatok a szív és az emberi test közötti összhang azonosítására -gyakorlatok a vérkeringés megfigyelésére; A tüdő szerepe. Légzés: - gyakorlatok a tüdő szerepének megállapítására;

	-gyakorlatok a légzés szabályozására: belégzés/ kilégzés; A gyomor és a belek szerepe. Emésztés: -gyakorlatok a belső szervek között összhang megállapítására; -gyakorlatok a gyomor szerepének meghatározására az emésztésen belül és szerepe a bélrendszer összetételében A vesék és a húgyhólyag szerepe. A kiválasztás: -gyakorlatok a vesék és a húgyhólyag szerepének megállapítására; -gyakorlatok a vesék szerepének meghatározása a kiválasztás folyamatában; A nemiszervek szerepe. Szaporodás: -gyakorlatok a testrészek közötti összhang megállapítására; -gyakorlatok a nemi szervek szerepének meghatározására a szaporodásban;
<i>Elsősegélynyújtás</i>	Törések és ficam: -Szerepjáték; -Filmek megelőzés céljából; Vágások, ütések, égések: -Játékos gyakorlatok a vágások, ütések, égések szimulálására és az elsősegélynyújtásra; Mérgező anyagok fogyasztása: -Történetek; -Gyakorlati feladatok a tisztító szerek és egyéb vegyszerek helyes használatának betartására.
<i>Agresszív viselkedések és konfliktus helyzetek</i>	Agresszivitás a közösségben: -gyakorlatok a veszélyes viselkedések azonosítására; -gyakorlatok olyan viselkedések kialakítására, melyek elősegítik a veszély elkerülését illetve megelőzését; Generációk közötti konfliktusok: -gyakorlatok olyan viselkedések kialakítására, melyek elősegítik a veszély elkerülését illetve megelőzését; -gyakorlatok a generációk közötti konfliktusok megállapítására; Azonos és ellenkező neműek közötti konfliktusok: -gyakorlatok egyszerű tulajdonságok megállapítására és ezek kapcsolatba helyezésére; -gyakorlatok a veszélyes viselkedések azonosítására; -gyakorlatok az azonos és ellenkező neműek közötti konfliktusok azonosítására.
<i>Káros anyagok: alkohol, dohányzás, drogok. Más károsító tényezők.</i>	A környezet negatív hatása: -gyakorlatok a környezet negatív hatása alatt levő veszélyek azonosítására; -gyakorlatok olyan viselkedések kialakítására, amelyek elősegítik az azonnali környezeti veszélyek elkerülését illetve megelőzését Egészségre káros anyagok: alkohol, dohányzás, drogok. Más károsító tényezők: számítógép, tablet, telefon: -gyakorlatok a körülvevő környezetből származó veszély azonosítására; -gyakorlatok a károsító/veszélyes tényezők azonosítására:

	alkohol, dohányzás, drogok; -gyakorlatok olyan viselkedések kialakítására, amelyek elősegítik az azonnali környezeti veszélyek elkerülését illetve megelőzését.
--	--

X. OSZTÁLY

Sajátos kompetenciák és tanulási tevékenységek

1. *A testünkben végbemenő átalakulások megértéséhez szükséges képességek megszerzése és alakítása olyan tevékenységek révén, amelyek az érzékszerveinket veszik igénybe*

X. Osztály
1.1. Az emberi test élettani ismerete és megértése (keringési rendszer, légző rendszer, emésztőrendszer, stb.): - Gyakorlatok: élettani folyamatok azonosítására képeken; - Gyakorlatok: a családi és iskolai napirend azonosítására és betartására (napirend); - Oktató programok, didaktikai filmek - Az emberi test fiziológiáját ábrázoló eszközök megfigyelése (keringési rendszer, légző rendszer, emésztőrendszer, stb.) - Szexualitással kapcsolatos felvilágosító párbeszéd; - Szexualitással kapcsolatos oktató programok megtekintése és megbeszélése.

2. *A környezettel-higiéniával és testápolással kapcsolatos adaptív magatartásformák fejlesztése*

X. Osztály
2.1. Saját és közös terület higiéniai szabályainak betartása: - Gyakorlatok teljes énjének ápolására; - Gyakorlati feladatok a higiéniai normák betartására - Gyakorlatok a haj, körmök, kezek, stb. ápolására; - Gyakorlatok a környezet tisztántartására: - gyakorlatok az osztályterem, a hálószoba, stb. szellőztetésére és tisztántartására; - gyakorlatok a fürdőszoba és a fürdőszobai kellékek megfelelő használatára és tisztántartására; - Gyakorlatok az egészségügyi felszerelések használatára; - Gyakorlatok a családi és iskolai napirend azonosítására és betartására (napirend)

3. *Adaptált és elfogadott viselkedési formák gyakorlása a közvetlen környezetben (szociális és valós környezet)*

X. Osztály
3.1. Az egészséges életmódhoz szükséges szabályok ismerete és alkalmazása - gyakorlati feladatok a higiéniai szabályok betartására különböző helyzetekben (asztal

megterítés, öltözködés: ünnepi, otthoni viselet, kiránduláskor, étteremben, piknikezéskor);

- Sport gyakorlatok az izomtónus megőrzésére és szellemi épségre;
- Gyakorlatok: egyszerű tevékenységek részrebonthatására és összerakására (asztal terítés – táányérok és evőeszközök elhelyezése, stb.);
- Játékos gyakorlatok egyes gyakorlati helyzetek szimulálására („A konyhában”; „A hálósobában”; „Az autóbuzson” stb.) az események verbalizálásával;
- Gyakorlatok: pubertás és serdülőkurban bekövetkező változások azonosítására (hang mélyülése, szőrzet megjelenése, stb.).

TARTALMAK

Tartalmi területek	X. Osztály
<i>Az emberi test élettana</i>	Érzékszervek egészsége. Érzékszervek betegségei. Bizonyos betegségek és tüneteik azonosítása és felismerése: -Szembetegségek. Látás problémák; -Fülbetegségek. Hallási problémák; -Bőrbetegségek; -Olyan betegségek, mely érintik a szaglást (orr); -Olyan betegségek, melyek érintik az izlelést (nyelv); Megfelelő/hibás működése a: - keringési rendszernek „Egy csepp vér története” Játékos gyakorlatok bizonyos szívbetegségek szimulálására illetve elsősegélynyújtás; - légzőrendszer Játékos gyakorlatok bizonyos légzőrendszeri megbetegedés szimulálására és a lehetséges okok feltárására; Szerepjáték- „Az orvosnál”; - emésztőrendszer „Egy harapás alma története” Játékos gyakorlatok bizonyos emésztőrendszeri megbetegedés szimulálására és megelőzésének azonosítására; Étkezési higiénia; - kiválasztó rendszer Játékos gyakorlatok bizonyos kiválasztó rendszeri megbetegedés szimulálására; Dokumentumfilmek (vese betegségek); - szaporító rendszer Játékos gyakorlatok bizonyos betegségek szimulálására és elsősegély nyújtásra; -Játékos gyakorlatok bizonyos szaporító rendszeri megbetegedés szimulálására és a lehetséges okok feltárására; - Nemiszervek higiéniaja; -Játékos gyakorlatok bizonyos nemiszervi megbetegedés szimulálására és megelőzésére.
<i>Testi- és környezeti</i>	Érzőszervek higiéniaja:

higiénia	Szemek higiéniája - Játékos gyakorlatok a szemek higiéniai szabályainak betartására; - Szituációs beszélgetések; Fülek higiéniája - Játékos gyakorlatok a fülek higiéniai szabályainak betartására; - Szituációs beszélgetések; Orr higiéniája - Játékos gyakorlatok az orr és szagló járatok higiéniai szabályainak betartására; - Szituációs beszélgetések; Szájüreg higiéniája - Játékos gyakorlatok a száj higiéniai szabályainak betartására; - Szerepjáték „A fogorvosnál”; Bőr higiéniája - Játékos gyakorlatok a bőr higiéniai szabályainak betartására; - Szituációs beszélgetések és szerepjátékok; Egészséges életmód - Gyakorlatok a családi és iskolai napirend azonosítására és betartására (napirend); - Sport gyakorlatok a izomtónus megőrzésére és szellemi épségre - Séta a szabadban; Étkezés higiéniája - Játékos gyakorlatok az asztal megterítésére és tálalására; - Szerepjáték.
Agresszív viselkedések és konfliktus helyzetek	Fizikai és sexuális abuzus: - Szituációs beszélgetések; - Filmek, oktató programok a megelőzésre; Önbántalmazás: - Egyéni fejlesztés; - Szituációs beszélgetések;; Serdülőkori erőszak: - Oktató filmek; - Hatóságok képviselőivel való találkozók; Családon belüli és környezetben történő erőszak: - a közmédia által kiemelt bántalmazásokról szóló témákmegbeszélése; Konfliktus helyzetek elkerülése: - Szerepjáték; - Egyéni vagy csoportos foglalkozások agresszív viselkedésű tanulóknak; - Asszertív kommunikációs gyakorlatok.
Káros anyagok: alkohol, dohányzás, drogok.	Egészségre káros tényezők: Alkohol és dohányzás - Gyakorlatok a dohányzás és alkohol fogyasztás veszélyeinek feltárására; - Didaktikai filmek és /vagy oktató programok; Drogok. Nagymértékű gyógyszer fogyasztás: - Didaktikai filmek és/vagy oktató programok a megelőzésre; - Történetek/ nevelő jellegű drámajátékok;

	Számítógép, tablet, telefon: - Negatív befolyásolhatóságról való beszélgetés A környezet negatív ráhatása: - Történetek / nevelő jellegű drámajátékok; -Beszélgetések a közmédia által kiemelt témákról
--	--

Módszertani javaslatok

Az emberi test ismerete és higiéniája tantárgy keretén belül a tevékenységeknek gyakorlati jellege van, amelyek a súlyos és/vagy halmozott értelmi akadályozott tanulók fejlesztésére szolgálnak, a saját test megismerésére szolgáló gyakorlatokban és az olyan képességek kialakításában, amelyek a személyes higiéniát és ápolást segítik elő.

A tanulók pszihomotoros és intellektuális fejlettségi szintjüktől és a tanító kreativitásától függően, a tevékenységek logikus szerkezet szerint lesznek megszervezve és strukturálva, figyelembe véve az akadálymentesség elvét az egyéni különbségeknek és életkornak, úgy, mint az ismeretek elsajátításánál az egyszerűtől a komplex felé haladva.

A javasolt tevékenységekben figyelembe veszik elsősorban a súlyos és/vagy halmozottan értelmi akadályozottegyének önbántalmazó és agresszív viselkedéseknek a csökkentését és a káros anyagok fogyasztásának megelőzését (alkohol, drogok, dohányzás).

Kiemeljük, hogy mindezen tevékenységek nem a kognitív célok elérésére összpontosulnak, hanem formatív jelleget öltenek (önállóság, preventív magatartás, helyes viselkedés különböző helyzetekben). Egyes gyakorlatok játékos jellegűek, vonzó, konkrét-intuitív eszközök (tárgyak, játékok, sokféle képek, öntvények, lottó játékok, puzzle-ok, oktató programok, filmek, stb.), melyek serkentik a tanulók motivációját az önismeretben.

A tanárnak választási lehetőséget ad a módszerek és eszközök, tartalmak megválasztására/ adaptálására, úgy, hogy ez megfeleljen az osztály és tanulók egyéni sajátosságainak is.

Bibliográfia:

- Mușu, I., (1991), „*Problematica curriculumului pentru învățământ special*”- Revista de educație specială;
- Păunescu, C., (1998), „*Deficiența mintală și procesul învățării*”, , EDP;
- Radu T.I., „*Învățământ diferențiat. Concepții și strategii*”, EDP;
- Radu, Ghe., (coord)(1999) „*Introducere în psihopedagogia școlarilor handicapați*”, Editura Pro Humanitate, București;
- *** „*Curriculum pentru copii cu dizabilități severe și profunde*” – Reprezentanța UNICEF și Asociația RENINCO România;
- *** (1993), *Programe școlare cls. I – VIII, școli speciale pentru elevii cu deficiențe mintale*, București;
- *** „*Învățământ diferențiat. Concepții și strategii*”, Radu T.I., EDP. Reprezentanța UNICEF și Asociația RENINCO România .

Grupul de lucru

Liana Maria MITRAN, coordonator Ministerul Educației Naționale

Maricel Nicolae LAZĂR, coordonator Inspectoratul Școlar Județean Galați

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Lazăr Maricel Nicolae	Inspectoratul Școlar Județean Galați
Manole Silvia	Școala Gimnazială Specială „C.Pufan” Galați
Efanova Dana Nicoleta	Școala Gimnazială Specială „C.Pufan” Galați
Crăciun Felicia Maricela	Școala Gimnazială Specială „C.Pufan” Galați
Prelipceanu Poliana	Școala Gimnazială Specială „C.Pufan” Galați

Au tradus/Fordították

Nume, prenume/ Név	Instituție/Tanintézmény
Berei Beáta –Gyógypedagógus	Centrul Școlar Pentru Educație Incluzivă Ocland/Oklándi Inkluzív Oktatási Központ
Bogdán Kinga- Helga Fejlesztő Pedagógus	Centrul Școlar Pentru Educație Incluzivă Bilbor/Bélbori Inkluzív Oktatási Központ
Borka Csilla Gyógypedagógus	Centrul Școlar Pentru Educație Incluzivă Ocland/Oklándi Inkluzív Oktatási Központ
Darvas Hilda Gyógypedagógus	Centrul Școlar Pentru Educație Incluzivă Ocland/Oklándi Inkluzív Oktatási Központ
Illyes Ildikó-Anna Gyógypedagógus	Centrul Școlar Pentru Educație Incluzivă Bilbor/Bélbori Inkluzív Oktatási Központ
László Mónika Gyógypedagógus	Centrul Școlar Pentru Educație Incluzivă Ocland/Oklándi Inkluzív Oktatási Központ